

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ

Пашенко О.В., к.е.н., доцент
pashenko.alexey@gmail.com

Капустян А.М.
ann.kapustian@gmail.com

Національний університет кораблебудування ім. адм. Макарова

Розглянуто місце та роль інвестиційного капіталу в фінансовій діяльності підприємств. Визначено економічний зміст категорії інвестиційний капітал. Виділено групи економічних відносин за функціональним призначенням залучених інвестиційних ресурсів. Сформульовано основні положення концепції управління інвестиційним капіталом підприємства.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний капітал, інвестиційні потреби, трансакційні відносини, ринкова вартість підприємства.

Інвестиційний капітал є невід'ємною складовою інвестиційної діяльності та представляє собою один з факторів інвестиційного виробництва. Виникає він в результаті взаємодії фінансових, виробничих, людських, природних і інформаційних ресурсів з метою збільшення вартості об'єкта вкладення.

Фінансові ресурси утворюють вихідний і завершальний етап будь-якого процесу зростання вартості інвестиційного капіталу, тому метою інвестиційного капіталу є звернення фінансових ресурсів, яке забезпечує зростання вартості об'єкта вкладення, а відповідно, і всього інвестиційного капіталу. При взаємодії інвестиційних ресурсів і об'єкта вкладення їх вартість стає невід'ємною частиною вартості об'єкта вкладення, тому саме в його вартості проявляється вартість інвестиційного капіталу.

За аналогією з визначенням капіталу можна зробити висновок про те, що інвестиційний капітал являє собою створені минулою працею блага і придбані майнові права, що використовуються в інвестиційній діяльності. Дане визначення розширює поняття капіталу тим, що включає в себе не тільки засоби виробництва, створені людською працею, а й майнові права на певні природні ресурси, які необхідно придбати для інвестиційного виробництва товарів і послуг (нарівні із засобами виробництва). У більш вузькому сенсі інвестиційний капітал підприємства – це вкладення власних коштів підприємства або коштів, мобілізованих їм з зовнішніх джерел з метою збільшення вартості об'єкта вкладення за допомогою придбання нових потужностей або розширення діючих. Дана категорія характеризує якісну сторону інвестицій, так як враховує не тільки величину вкладення, але і час, ризик отримання доходу від інвестиційної діяльності та характер інвестиційних витрат.

Природа і економічна сутність інвестиційного капіталу визначається системою економічних відносин, що виникають в результаті взаємодії сукупності вищезазначених інвестиційних ресурсів, що утворюють потокові процеси, оптимізація яких дозволяє отримати дохід в результаті приросту вартості об'єкта вкладення. Таким чином, механізм формування інвестиційного капіталу підприємства заснований на моделі взаємодії інвестиційних ресурсів, яка представляє собою чотири пересічні сфери, що утворюють безлічі економічних відносин так, що в центрі всієї системи знаходиться людина (або людські ресурси). Це обумовлено тим, що в розвитку всіх економічних відносин людина виступає єдиним їх початком.

Економічні відносини за функціональним призначенням залучених інвестиційних ресурсів доцільно розділити на дві групи. Перша група відносин, в результаті яких відбувається залучення людських, природних, інформаційних, техніко-технологічних ресурсів в інвестиційне виробництво для створення нової продукції (роботи, послуги), утворює систему трансформаційних відносин. Друга група відносин, в результаті яких відбувається розподіл і обмін інвестиційних ресурсів за допомогою інституційних і організаційних чинників виробництва, являє собою трансакційні відносини. В кожному

продукті інвестиційного виробництва втілюються трансформаційні і трансакційні відносини інвестиційного виробництва, які відображають його трансформаційні та трансакційні витрати.

Глобалізація економіки, зростаючі інвестиційні потреби суспільства обумовлюють необхідність розробки концепції управління інвестиційним капіталом підприємства. У найбільш концентрованому вигляді її суть в сучасних економічних умовах зводиться до наступного:

- в умовах інтеграційних процесів в економіці посилюється мультиплікативний ефект впровадження результатів функціонування інвестиційного капіталу, що в свою чергу проявляється в зміні структури інвестиційних потреб суспільства в цілому. В цьому випадку кінцевим користувачем є не інвестор, а вся економічна система суспільного виробництва. Тому система управління інвестиційним капіталом повинна базуватися на задоволенні інвестиційних потреб всього суспільства і сприяти підвищенню інвестиційної вартості об'єкта вкладення (і як наслідок – збільшення його ринкової вартості), накопиченню інвестиційного потенціалу та створення інвестиційної безпеки;

- набір елементів інвестиційного капіталу і його природа не залежать від суспільно-економічної формації, тому єдину методологію можна використовувати для дослідження інвестиційного капіталу на всіх стадіях історичного розвитку економічної системи. Однак структура інвестиційного капіталу (питома вага відповідних інвестиційних ресурсів) визначається рівнем розвитку економічних відносин, технологічних, інституційних і організаційних факторів виробництва. Отже, внутрішня структура інвестиційного капіталу підприємства динамічна і з часом змінюється під впливом об'єктивних передумов – появи у економічних суб'єктів потреб в новій продукції (робіт, послуг);

- інвестиційний капітал є головною рушійною силою соціально-економічного розвитку мікро-, мезо- та макrorівні суспільного виробництва;

- існують просторові і тимчасові взаємозв'язки між елементами інвестиційного капіталу підприємства, що дозволяє досліджувати прямі і зворотні зв'язки, встановити характер впливу суб'єкта на об'єкт управління інвестиційним капіталом;

- найбільш ефективними способами управління інвестиційним капіталом є розвиток інвестиційної інфраструктури, створення системи інвестиційної безпеки, а також аналіз ціни і вартості інвестиційного капіталу;

- ефективність роботи інвестиційного капіталу проявляється на різних рівнях економічної системи з наростаючим (синергетичним) ефектом, причому даний ефект на кожному наступному рівні реалізується тільки після певних накопичень на попередньому. Так, наприклад, ніж більше підприємств регіону мають високий інвестиційний потенціал, тим вище інвестиційний потенціал регіону, а чим більше регіонів, що мають високий інвестиційний потенціал, тим вище інвестиційний потенціал країни, тим сильніше виявляється синергетичний ефект, що пояснює взаємозв'язок інвестиційного капіталу на мікро-, мезо- і макrorівнях.

Обов'язковими умовами формування ефективної системи управління інвестиційним капіталом підприємства відповідно до запропонованої концепції є:

- 1) здійснення реалізації інвестиційного проекту як єдиного комплексу, підлеглого єдиній стратегії;

- 2) рівні економічні і правові умови функціонування різних форм власності;

- 3) наявність «здорової» конкуренції серед господарюючих суб'єктів;

- 4) розвиток сфери послуг, що забезпечують організацію руху інвестиційних потоків, використання інформації та якісне вдосконалення техніко-технологічного рівня інвестиційного виробництва;

- 5) розвиток інвестиційного ринку, в рамках якого здійснюється аналіз інноваційних потреб суспільства, створюється інформаційна база даних про потенційних об'єктах вкладень з урахуванням їх можливостей «прийняти» інвестиції і потенційних інвесторів з урахуванням їх вимог і переваг;

- 6) дотримання синхронності в розвитку інвестиційної інфраструктури та факторів інвестиційного виробництва.

Висновки. Пропонована концепція дозволила розробити модель ефективного управління інвестиційним капіталом, яка має теоретико-методологічне значення для розвитку інвестиційної діяльності і може бути використана для подальших розробок концептуальних положень, методологічних і методичних основ управління інвестиційним капіталом на різних рівнях суспільного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боярко І.М. Інвестиційний аналіз: навчальний посібник / І.М. Боярко, Л.Л. Гриценко. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 400 с.
2. Єфімова Г. В. Інноваційні процеси як довгострокові джерела формування ринкової вартості підприємства / Г. В. Єфімова, О. В. Пащенко // Вісник НУ «Львівська політехніка» «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». — Львів, 2017. — № 875. — С. 222-228.
3. Кучеренко Ю.А. Особливості інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / Ю.А. Кучеренко // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 7. — С. 82—85.
4. Очередько О.О. Перспективи розвитку інвестиційної діяльності підприємств України / О.О. Очередько // Менеджер. — 2016. — № 4 (73). — С. 24—31.
5. Панченко В.В. Деякі питання правового регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України / В.В. Панченко // Проблеми законності. — 2016. — № 135. — С.77—85.
6. Ткаченко Т.П., Шевчук Н.А., Гончарук І.В. Напрями оптимізації інвестиційної діяльності підприємств / Т.П. Ткаченко, Н.А. Шевчук, І.В. Гончарук // Агросвіт. — 2018. — № 7. — С. 45—48.
7. Шталь Т.В., Доброскок Ю.Б., Тіщенко О.О., Сапаров Е. Аналіз інвестиційного клімату України та шляхи його вдосконалення / Т.В. Шталь, Ю.Б. Доброскок, О.О. Тіщенко, Е. Сапаров // Бізнес Інформ — 2013. — № 3. — С. 122—125.